

2021 m. rugsėjo 16 d., ketvirtadienis

P9_TA(2021)0387

Planai ir veiksmai, kuriais siekiama paspartinti perėjimą prie inovacijų, kai moksliniuose tyrimuose, reglamentuojamuose bandymuose ir švietimo srityje nebūtų naudojami gyvūnai

2021 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl planų ir veiksmų, kuriais siekiama paspartinti perėjimą prie inovacijų, kai moksliniuose tyrimuose, reglamentuojamuose bandymuose ir švietimo srityje nebūtų naudojami gyvūnai (2021/2784(RSP))

(2022/C 117/08)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 13 ir 114 straipsnius,
- atsižvelgdamas į 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos ⁽¹⁾,
- atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantį Europos cheminių medžiagų agentūrą (REACH reglamentas) ⁽²⁾,
- atsižvelgdamas į 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinanti Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB ⁽³⁾,
- atsižvelgdamas į 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo ⁽⁴⁾,
- atsižvelgdamas į 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių ⁽⁵⁾,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. gegužės 3 d. rezoliuciją dėl visuotinio draudimo siekiant panaikinti bandymus su gyvūnais kosmetikos srityje ⁽⁶⁾,
- atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 15 d. Tarybos išvadas „Sąjungos tvarių cheminių medžiagų strategija: metas veikti“ (6941/21),
- atsižvelgdamas į 2020 m. vasario 5 d. Komisijos ataskaitą „2019 m. ataskaita dėl gyvūnų naudojimo mokslo tikslais Europos Sąjungos valstybėse narėse 2015–2017 m. statistikos“ (COM(2020)0016),
- atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 30 d. Komisijos komunikatą „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“ (COM(2020)0628),
- atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos komunikatą „ES vaistų strategija“ (COM(2020)0761),
- atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatą „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019)0640),
- atsižvelgdamas į 2020 m. gegužės 27 d. Komisijos komunikatą „Proga Europai atsigausti ir paruošti dirvą naujai kartai“ (COM(2020)0456),

⁽¹⁾ OL L 276, 2010 10 20, p. 33.

⁽²⁾ OL L 396, 2006 12 30, p. 1.

⁽³⁾ OL L 309, 2009 11 24, p. 1.

⁽⁴⁾ OL L 167, 2012 6 27, p. 1.

⁽⁵⁾ OL L 342, 2009 12 22, p. 59.

⁽⁶⁾ OL C 41, 2020 2 6, p. 45.

2021 m. rugsėjo 16 d., ketvirtadienis

- atsižvelgdamas į 2020 m. liepos 10 d. rezoliuciją dėl cheminių medžiagų strategijos tvarumui užtikrinti (7),
  - atsižvelgdamas į specialiąją „Eurobarometro“ apklausą Nr. 340 dėl mokslo ir technologijų,
  - atsižvelgdamas į antrąjį preliminarų pranešimą dėl konsultacijų internetu dėl Europos ateities ir į pagrindines dialogų ir konsultacijų su piliečiais išvadas,
  - atsižvelgdamas į 2015 m. birželio 3 d. Komisijos komunikatą dėl Europos piliečių iniciatyvos „Stabdykite vivisekciją“ (C(2015)3773),
  - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 ir 4 dalis,
- A. kadangi Direktyvoje 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos nustatytas galutinis tikslas „visiškai pakeisti procedūras, kuriose ... naudojami gyvi gyvūnai, kai tik tai yra įmanoma padaryti moksliniu požiūriu“, ir pabrėžiama, kad galimybė naudoti gyvūnus naudojimas tokiais tikslais turėtų būti svarstoma tik tais atvejais, kai nėra metodo, kurį taikant gyvūnai būtų gyvūnai nenaudojami; tačiau kadangi, remiantis naujausiais 2018 m. duomenimis, bendras mokslo tikslais naudojamų gyvūnų skaičius nuo šios direktyvos įsigaliojimo pasikeitė nedaug;
- B. kadangi direktyvoje reikalaujama užtikrinti skaidrumą dėl moksliniais tikslais naudojamų gyvūnų ir tai taikoma visose disciplinose, kuriose naudojami gyvūnai, – nuo fundamentaliųjų mokslinių tyrimų iki taikomųjų mokslinių tyrimų, vaistų kūrimo ir cheminių medžiagų saugos tikrinimų; kadangi vis dar trūksta skaidrumo; kadangi visos valstybės narės ją įgyvendino priimdamos nacionalinės teisės aktus ir kadangi visi konkrečioms sektoriams skirti teisės aktai, pvz., susiję su vaistais, maistu ar cheminėmis medžiagomis, turi atitikti direktyvos tikslus, o tai reiškia, kad gyvūnai turėtų būti naudojami tik tuo atveju, kai nėra tinkamų alternatyvų; kadangi šio pakeitimo reikia siekiant apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą ir aplinką;
- C. kadangi ankstesni bandymai su gyvūnais prisidėjo prie pažangos kuriant žmonių sveikatos būklės gydymo būdus, taip pat medicinos prietaisus, anestetikus ir saugias vakcinas, įskaitant vakcinas nuo COVID-19, ir taip pat atliko tam tikrą vaidmenį gyvūnų sveikatos srityje;
- D. kadangi 2017 m. apie gyvūnų naudojimą mokslo tikslais buvo pranešta 9,58 mln. kartų; kadangi pagrindinis tikslas buvo moksliniai tyrimai (69 proc.), toliau – reglamentuojamas naudojimas teisės aktų reikalavimams įvykdyti (23 proc.) ir reguliari gamyba (5 proc.); kadangi dauguma bandymų, atliktų reglamentavimo tikslais, buvo susiję su žmonėms skirtais vaistais (61 proc.), veterinariniais vaistais (15 proc.) ir pramoninėmis cheminėmis medžiagomis (11 proc.) (8); kadangi kai kuriose ES dalyse tokiems bandymams atlikti buvo naudojami nežmoginiai primatai ir kasmet mokslo tikslais buvo naudojama daug kitų rūšių gyvūnų; kadangi per vienus metus bandymų su gyvūnais tikslais išveisiama ir nužudoma iki 12 mln. (9) gyvūnų, nepanaudojant jų faktiniuose bandymuose;
- E. kadangi daugėja priemonių, kurios sudaro sąlygas taikyti su gyvūnais nesusijusius bandymų modelius ir suteikia galimybę geriau suprasti ligas ir paspartinti veiksmingų gydymo būdų atradimą; kadangi šios priemonės apima, pavyzdžiui, naujas organų lustų technologijas, sudėtingus kompiuterinius modeliavimus, 3D žmogaus ląstelių auginimą vaistų bandymų tikslais ir kitus šiuolaikinius modelius ir technologijas;
- F. kadangi, siekdamas paspartinti šių technologijų plėtrą, Komisijos Jungtinis tyrimų centras paskelbė keletą ataskaitų, kuriose išvardyti ir apibūdinti pažangūs su gyvūnais nesusiję modeliai, taikomi septyniuose ligų srityse; kadangi vis dėlto ES mokslinių tyrimų, inovacijų ir švietimo iniciatyvos turėtų būti visiškai suderintos su šiose peržiūrose nustatytais prioritetais;
- G. kadangi, nors formalus su gyvūnais nesusijusių metodų skatinimas yra išskirtinis ES, juos priimti trukdo biurokratinės kliūtys, šių metodų pritaikymas nėra tinkamai užtikrinamas ir jų tobulinimui skiriamas finansavimas vis dar nepakankamas;

(7) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0201.

(8) Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl gyvūnų naudojimo mokslo tikslais Europos Sąjungos valstybėse narėse 2015–2017 m. statistikos“, p. 16 (COM(2020)0016). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0016&from=EN>.

(9) Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai „Direktyvos 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos įgyvendinimo Europos Sąjungos valstybėse narėse ataskaita“, p. 7 (SWD(2020)0015). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0015&from=EN>.

2021 m. rugsėjo 16 d., ketvirtadienis

- H. kadangi Europos piliečiai nuolat pasisako už tai, kad gyvūnų naudojimas mokslo tikslais būtų nutrauktas;
- I. kadangi Komisijoje visi – Aplinkos, sveikatos ir maisto saugos, Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ, Mokslinių tyrimų ir inovacijų generaliniai direktoratai ir JRC – yra atsakingi už įvairias mokslinių tyrimų ir bandymų su gyvūnais sritis ir kadangi nėra oficialaus koordinavimo mechanizmo, kuriuo būtų užtikrintas aktyvus, nuoseklus ir sąveika grindžiamas požiūris į visišką gyvūnų naudojimo pakeitimą;
- J. kadangi Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) ir Europos vaistų agentūra (EMA) parengė strategijas, kuriomis siekiama aktyviai mažinti bandymų su gyvūnais skaičių ir juos pakeisti, tačiau Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA) vis dar turi įgyvendinti mažinimo ir pakeitimo strategiją ir patvirtino, kad tiesioginės tikslingos investicijos yra būtinos siekiant plėtoti veiksmingus su gyvūnais nesusijusius prognostinius toksikologinius metodus ir tiesiogiai remti reguliavimo tikslus;
- K. kadangi ES draudimas vykdyti bandymus su gyvūnais kosmetikos tikslais turėjo teigiamą poveikį gyvūnų gerovei Europos Sąjungoje ir sėkmingai parodė, kad laipsniškai panaikinti bandymus su gyvūnais įmanoma nekeliant pavojaus kosmetikos sektoriaus vystymuisi; kadangi, vis dėlto, vis dar taikomi teisės aktais apibrėžti reikalavimai tęsti bandymus su gyvūnais siekiant nustatyti poveikį darbuotojams, dirbantiems su cheminėmis sudedamosiomis dalimis, naudojamomis tik kosmetikos gaminiuose, ir jų poveikį aplinkai; kadangi, nepaisant to, aiškių laipsniško tokių bandymų panaikinimo ES terminų nustatymas paskatino ES bendrovėse taikyti inovacijas ir joms buvo teikiama visuomeninė parama;
- L. kadangi, norint pasiekti Europos ekonomikos gaivinimo plane „NextGenerationEU“ ir Europos žaliojo kurso iniciatyvoje išdėstytus Komisijos plataus užmojo sveikatos ir aplinkosaugos tikslus, bus būtinas bandymų su gyvūnais pakeitimas pažangiais su gyvūnais nesusijusiais metodais ir kadangi tais atvejais, kai jau yra patvirtintų su gyvūnais nesusijusių alternatyvų, joms turi būti teikiama pirmenybė;
- M. kadangi kurios valstybės narės priėmė nacionalines įgyvendinimo priemones, kuriomis užtikrinama aukšto lygio mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsauga, o kitos valstybės narės taiko tik būtiniausius Direktyvoje 2010/63/ES nustatytus reikalavimus;
1. ragina Komisiją pagerinti koordinavimą, kad būtų pasiektas Direktyvoje 2010/63/ES nustatytas tikslas, sukuriant aukšto lygio tarpžinybinę darbo grupę, į kurią būtų įtraukti visi pagrindiniai generaliniai direktoratai ir agentūros, kad būtų bendradarbiaujama su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais siekiant parengti visos ES veiksmų planą, kuriuo būtų skatinamas aktyvus laipsniškas panaikinimas mažinant, tobulinant ir pakeičiant procedūras, susijusias su moksliniais ir reglamentavimo tikslais naudojamais gyvais gyvūnais, procesą vykdančią kuo greičiau kiek tai įmanoma moksliskai ir nemažinant žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygio, kartu spartinant alternatyvių metodų, technologijų ir priemonių, būtinų pokyčiams, kūrimą; pabrėžia, kad pažangai skatinti turėtų būti užsibrėžtas aiškus ir plataus užmojo grafikas ir tarpinių reikšmių sąrašas;
2. pabrėžia, kad ankstesnis su gyvūnais susijusių mokslinių tyrimų naudojimas labai prisidėjo prie daugelio žmonių sveikatos būklės gydymo pažangos ir atliko svarbų vaidmenį gyvūnų sveikatos srityje, ir pabrėžia, kad nors galutinis tikslas yra palaipsniui atsisakyti gyvūnų naudojimo mokslo tikslais, visose mokslinių tyrimų srityse dar nėra su gyvūnais nesusijusių metodų; taip pat pabrėžia, kad esama atvejų, kai bandymai su gyvūnais vis dar reikalingi siekiant gauti mokslinių išvalgų vykdančias ilgą laiką veiksmingų vaistų tam tikroms ligoms gydyti paieškas, nes kol kas dar nėra su gyvūnais nesusijusių metodų; pabrėžia, kad Jungtinis tyrimų centras pripažįsta, jog didelė priklausomybė nuo bandymų su gyvūnais gali trukdyti pažangai tam tikrose ligų mokslinių tyrimų srityse⁽¹⁰⁾, kuriose su gyvūnais susiję modeliai nesugeba perteikti pagrindinių žmogaus ligų požymių, ir mano, kad perėjimas prie alternatyvių modelių galėtų sudaryti sąlygas naujiems proveržiams; be to, pripažįsta, kad bandymai su gyvūnais, kurie vykdomi, nes nėra su gyvūnais nesusijusių metodų, turi būti atliekami tik optimaliomis sąlygomis, kuriomis būtų kuo labiau sumažintas skausmas, baimė ir kančios bei išsaugoma atitinkamų gyvūnų gerovė;

⁽¹⁰⁾ Dura, Adelaide; Gribaldo, Laura; Deceuninck, Pierre (2021): Su gyvūnais nesusijusių modelių biomediciniuose tyrimuose EURL ECVAM apžvalga. Neurodegeneracinės ligos. Europos Komisija, Jungtinis tyrimų centras (JRC) [Duomenų rinkinys] PID: <http://data.europa.eu/89h/a8fd26ef-b113-47ab-92ba-fd2be449c7eb>

2021 m. rugsėjo 16 d., ketvirtadienis

3. pabrėžia, kad į veiksmų planą turėtų būti įtraukti plataus užmojo ir įgyvendinami mažinimo tikslai ir terminai, kurie turi būti nustatyti pagal visa apimančią mažinimo ir pakeitimo tikslą, kad būtų skatinami pokyčiai, numatant konkrečius ir suderintus veiksmus ir rodiklius, kurie taikomi kitose ES politikos srityse, ir kaip atskaitos tašku turėtų būti naudojamosi ALURES statistine ES duomenų baze, kad būtų galima visiškai ir tvariai sumažinti mokslo tikslais visoje ES naudojamų gyvūnų skaičių;
4. pabrėžia, kad į planą, *inter alia*, turėtų būti įtraukti pasiūlymai dėl geresnio esamų iniciatyvų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo, taip pat numatant funkcionuojančią kontrolės sistemą;
5. pabrėžia, kad reikia stiprinti Europos mokslinių tyrimų erdvę ir planą remtis iki šiol ES atliktais moksliniais tyrimais ir į visas ES mokslinių tyrimų ir inovacijų iniciatyvas įtraukti lengvatinio finansavimo mechanizmus už metodų, kuriuose nenaudojami gyvūnai, naudojimą, nes taikant tokius alternatyvius metodus atsiranda papildomų išlaidų ir investicijų poreikis; todėl atkreipia dėmesį į tai, kad reikia padidinti ir tikslinį finansavimą pagal programą „Europos horizontas“ pažangiems modeliams, kuriuose nenaudojami gyvūnai; ragina Komisiją, Tarybą ir valstybes nares vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu užtikrinti pakankamą finansavimą, kad būtų sparčiai kuriami, patvirtinami ir pradėti taikyti alternatyvių bandymų metodai, siekiant pakeisti bandymus su gyvūnais pagrindinių toksikologinių parametrų tyrimuose; ragina Komisiją visapusiškai įgyvendinti savo išipareigojimą grupuoti chemines medžiagas ir naudoti bendrus rizikos vertinimus kaip svarbią priemonę, siekiant geriau apsaugoti žmonių sveikatą ir sumažinti bandymų su gyvūnais skaičių;
6. ragina Komisiją, konsultuojantis su atitinkamomis agentūromis, visų pirma ECHA ir EFSA, nustatyti mažinimo tikslus aktyviau įgyvendinant dabartinius reglamentus dėl cheminių medžiagų ir kitų produktų saugos ir remti mažinimo tikslus naudojant visapusiškai sujungtą ir sąveikią ES cheminės saugos duomenų bazę; primena, kad pagal REACH reglamento 13 straipsnį reikalaujama atnaujinti bandymų metodo reikalavimus, kai tik tampa prieinami su gyvūnais nesusiję metodai;
7. pabrėžia, kad privatusis sektorius gali būti aktyviai įtrauktas į planą, ypač įmonės, norinčios pereiti prie su gyvūnais nesusijusių modelių, taip pat juos kuriantys ir tobulinantys startuoliai, palaikydami bendrą požiūrį, kuriuo siekiama palaipsniui atsisakyti bandymų su gyvūnais; mano, kad valdžios institucijos turi prisiimti koordinatorių vaidmenį ir įsitraukti į teigiamą, konstruktyvų dialogą su privačiuoju sektoriumi, sudarydamos sąlygas susiformuoti sprendimams pagal principą „iš apačios į viršų“; ragina visose valstybėse narėse ir visose ES institucijose taikyti geriau koordinuotą, tarpsektorinį ES masto požiūrį, be kita ko, pasitelkiant tarpsektorinę Europos partnerystę bandymams su gyvūnais alternatyviems metodams skatinti;

Švietimas ir mokymas

8. ragina Komisiją bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kad pirmenybė būtų teikiama veiksams, kuriais siekiama šviesti, mokyti ir perkvalifikuoti mokslininkus, tyrėjus ir techninius darbuotojus, kad jie gebėtų taikyti pažangius su gyvūnais nesusijusius modelius ir dalytis gerąja patirtimi, taip pat didinti tiek saugumo vertinimo ekspertų, tiek projektų pasiūlymus vertinančių ir finansavimą skiriančių asmenų informuotumą apie patvirtintus su gyvūnais nesusijusius modelius;
9. pabrėžia, kad reikia tvarių mokymo ir švietimo pastangų, siekiant užtikrinti, kad laboratorijose ir kompetentingose institucijose būtų turima kuo platesnio spektro žinių apie alternatyvas ir procesus;
10. pažymi, kad akademinėms įstaigoms tenka pagrindinis vaidmuo skatinant bandymams su gyvūnais alternatyvių metodų taikymą mokslo srityse ir skleidžiant naujas žinias ir praktiką, kurios yra prieinamos, bet ne visada plačiu mastu taikomos;
11. pabrėžia, kad būtina dirbti tarptautinėse struktūrose siekiant sparčiau patvirtinti ir pripažinti alternatyvius metodus, užtikrinti žinių perdavimą ir finansinę paramą ne ES valstybėms, kuriose mokslininkai gali nežinoti apie alternatyvius metodus ir kuriose bandymų įstaigoms gali trūkti reikiamos mokslinių tyrimų infrastruktūros;

o

o o

12. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.